

מסורת הש"ס

א) שנועט לה: (ג) לקמן פא: לה: (ג) כ"ב קמ: [נע"ש], (ד) [ועל מנא], (ה) [ב"מ גג], ב"ק פו: לקמן נח: גיטין יב, (ו) ב"ק פו: (ז) [נחמס מד, ק:], (ח) קדוש טו:, (ט) ב"ק פא:, (י) [לקמן דף מט:], (יא) [דף מו:], (יב) מ"י כ"י, (יג) [וע"ע מוס' קדושין טו, ד"ה כי וב"ק פו: ד"ה דמכין], (יד) מ"י כ"י, (טז) [ז"ל והנ:],

תורה אור השלם

1. כשיבירי בתושב יתה עמך עד שנת היבול יעבר עמך: ויקרא כה מ 1. ויתה כי יאמר אלך לא אצא מעמך כי איתקב ואת ביתך כי טוב לו עמך: דברים טו טז 2. והתנחלתם אתם לבנים אתר"ם לרשת אחזה לעלם בדם תעבדו ובאדיתם בני ישראל איש באחויו לא תרדה בו בפרך: ויקרא כה מו

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה כמו כי לנד מפרנסתה: כיצ כלומר דמיתת: (ג) ת"ה עשו כי: שהיה לה ליקח: (ג) חלולת כי: של חנינו אביי אמר נתן וכו' ורבא אמר יתן:

מוסף רש"י

מעשה ידיה. שעשתה נחא אביה, אע"פ שלא גבתה. כגון שכן פעולה, מת האב הרי הן של אחיו, למשנא לעולם וזהו האב, ולא דמי לקנס דלא הו' ממון עד שעמד דתן ויעשוהו דלא ה' הו' מוסתר (לעיר חב), יכול הרב לומר לעבר, כענין, עשה עמי, מלאכה, ואינו זנך, אלא חזר על הפתחים (גיטין יב), להעדרה, המותר על מונומיה (ביק יז), וזכות בתו, זכות שומה לו מורה בשנח כמו (קדושין יט).

נערה שנתפתתה פרק רביעי כתובות

ומודה בקנס פטור. והרי לא תצטו אלא קנס לצדו ועליו נצטע וכיון דלא אודי ליה קמן לא משלם כי כפריה נמי לאו ממונא כפריה: **זה הניזונות מן האחין.** שכן הוא תנאי כתובה צפרקין (לקמן דף נב): **בגן** נוקצן דיהווין ליכי ומיזונן מנכסיי עד דתלקחון לגוצבין: **לאו מדירכו.** אלא מתנאי כתובה **אמן: אלמנה ניוונה מנכסי יתומים.** דהאי נמי תנאי כתובה הוא צפרקין [שם] את תהא יתבא צביתי ומיזונא מנכסי כל ימי מיגר ארמלותי: **ומעשה ידיה שלה.** אלמא צמקוס אב קיימי: **צפו ניחא ליה (ה) צפרווחה.** שתרתיא מעשה ידיה (ה) לצד מפרנסתה: **אלמנה אלל כנס.** מי שמת והניח אלמנה וכת: **בנכסים מועטין.** שאין צפן כדי פרנסת שנים עשר חודש כדאמר צפ' מי שמת צב"צ [קלט:] וקטני [שם] הצנות חזונו והבנים ישאלו על הפתחים: **טעמא דצחיי האב** עשתהו וזכה צו האב להורישו לצניו: **הא לאחר מיסת האב.** עשתהו הוי לעצמה מדאטריך לתנא לאשמועינן **לא בשאינה ניוונה.** כגון שלא היו נכסים: **מאי למימרא.** דיוקא לא אטריך לאשמועינן דעשתה לאחר מיתת האב לעצמה ואי לאשמועינן היא גופה דמה שעשתה צחיי האב לאחרים פשיטא דהא זכה ביה אב דמונא הוא ולא קנסא: **אפי' למאן דאמר.** בתוספת גיטין (ג), פלוגתא: **להעדפה.** לעולם לדיוקא דילה אלטריך לאשמועינן דמעשה ידיה לאחר מיתת אב לעצמה ובשאינה ניונות דלא תימא זכות שזיכתה תורה לאב צבתו ממון הוא להורישו לבנים ודקשיא לך צמאי תימזון הא לא גרעה מעצד עצרי כי אטריך לאשמועינן להעדפה מעשה ידיה עודף על מונומיה אלטריך לאשמועינן: **אמר רבא וזי גצרא רבא כרצ יוסף.** דלאתנה להא תיזבאל לא הוה ידע דליאלה העדפה ומאי לדחויי ולשנויי בשאינה ניונות ולהעדפה ואפ"ה אותנה אלל ע"כ רצ יוסף טעמא דלא תיזבאל מעלייתה היא והכי קשיא ליה מממני' אדרב שעת: **דקסני.** ממני' מציאתה עם מעשה ידיה ולמה לי למתנייה והא לא שייך למיתני אע"ג שלא גבתה דממאן צבתה: **אלא לאו ה"ק מעשה ידיה כמציאתה.** דמה שעשתה צחיי האב לאב לעצמה: **מה מציאתה כו'.** דמציאתה פשיטא לן דלעצמה דהא אפי' צחיי האב לא זכי צהן אב אלא"כ סמוכה על שלחנו כדאמרין צב"מ (דף יב): ומשום אציה דכיון דאינו חייב צמונומיה צחיי דקמן צפירקין" האב אינו חייב צמוונות צמו ואי אמרת מציאתה לעצמה תו לא ייבז לה צמוונות ולקמן צפירקין" נמי אמרי' זכאי צמציאתה משום אציה אלל אחין **דכחיב והסנהלתם אותם.** עצדים כנענים: **זכוס צפו.** זכות שזיכתה לו תורה צבתו: **ואימא צפויי סנא וקנסות.** דלוגס וחבלות הכתוב מדבר אלל מעשה ידיה דמידי דשכיח וחסרי צה ממונא דהא מיתונא מנייחיו אימא דידהו הוי: **עצרא דגופא הוא.** ונעבר לא זכי ליה רחמנא לאב כדתינא צהחוצל (ב"ק פו): צבצו וצבתו הקטנים יעשה להם סגולה: שפצעה

צשאינה ניונות אפי' למ"ד כו' וכן עיקר ומיירי צשאינה ניונות לא מן האב ולא מן האחין דלאחר מיתת האב אימ' לן כי למימרא דמיא דצחיי האב ופריך אגופה אמאי מת האב הרי הן של אחין הא אפי' אב עצמו אין לו כיון שאינה ניונות ממנו: **ל"ב** כי טוב לו דכספרי (פ' ראה) לא מפיק ליה מהאי קרא אלל סיפור דצרים צעלמאס': **בגירד שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו.** תימה אמאי אלטריך קרא להכי הא היא גופה לא נפקא לן דמעשה ידיה לצדיה אלל מלאמה מה אמה מעשה ידיה לרצה אף צת מעשה ידיה לצדיה ואמה גופה אינה עובדת לא את הכן ולא את אמת הצת כדאמר' צפ"ק דקידושין (דף פ:) ונראה לרשב"א דלא אלטריך הוי קרא אלל משום קטנה דהקטנה לא אלטריך אלל לנערה אלל לקטנה לא צריך הקישא והשטא צצוני מוצן לה מעשה ידיה מיצעי. **י** [א"ג] אי לאו היא קרא ה"א לאמה לקטנה אלטריך לאשמועינן דאין מעשה ידיה דמיא דלמה ולא הוה ידע' נערה אלל תימה דהשטא צצוני מוצן לה הוי ק"ו וימא דין: **חבלות** ידיה נינהו, ואם תאמר וכי אם קיץ ידיה לא תהיה גדולה של אב ואלל מפסיד מעשה ידיה ואחמיה צהחוצל (ב"ק דף פ.) הקוץ יד עצד עצרי של חצירו **י** נותן דמי שצת גדולה לעצד ודמי שצת קטנה לרצו ורצון אמרי יתן הכל לעצד וילקח צהן קרקעות **י** והוא אוכל פירות ויש לומר דפשיטא ליה דמיירי צחצלות קטנות שאין צהן ציטול מלאכה דאי יש צהם הפסד מעשה ידיה אמאי אין מוריש לבנו כמו שמוריש מעשה ידיה להכי פריך ידיה נינהו:

נערה שנתפתתה פרק רביעי כתובות

[רבי שמעון סבר בו'. והשטא פלוגי צמחתי צעמד צדון וצדלל עמד צדון אלל קשה דסוף סוף כיון דלריך לומר דפטור מקרבן אע"ג דלא מודה מיחייב א"כ צתנס דחק לחלק צין קנס זה לשאר קנסות אלל הוה ליה למימר כי קאלמר רצה דממונא הוי לענין הודאה וע"ק לאציי אמאי תלי ר"ש קרבן שצובה צהודאה אדרבה הודאה תליא צקרבן שצובה ועוד היכי הוה צעי למילף הודאה מקרבן הרי קרקעות דפטור מקרבן אע"ג דלאי מודה מתייב ועוד הא דלאמר לקמן הא עמד צדון משלם כו' משמע אלאנס ומפתה דקאי ציה אס עמד צדון חייב קרבן אע"ג דלא גברה ומתה ומפרס ר"י דלציי מיצעיאל ליה כיון דאינו מוריש לבניו אפי' עמד צדון לר"ש צמחתי' משום דאין אדם מוריש זכות צמו לבנו וחציב זכות צמו כל זמן שלא צל לידו ה"ה לענין שצובה דלדאי למעטו מוכחש אע"פ שצמון גמור הוא לענין הודאה כשמודה כשעמד צדון מ"מ שס קנס עליו כיון דלא הוה מודה צלאנס ופימיו ואלל הוה מודה שעמד צדון פטור וסוף הסוגיא מ"מ לא יתיישב]:

בת הניזונות מן האחין מעשה ידיה צמאי. מדאורייתא

פשיטא ליה דהוי לעצמה כדדרשנן לקמן מוהתנחלתם אלל מדרבנן צעני מדתלי טעמא צמוונות ומדמיימי עלה מאלמנה ומיצעיאל ליה כיון דניזונת משלהן מי התקינו להו רצון מעשה ידיה תחת צמוונות או לא וכן משמע כל הסוגיא ולקמן דצעי מ"ט דרצ ה"מ למיצעי נמי מ"ט דרצ שצת דמדאורייתא מודה דהוה לעצמה אלל נקט רב משום דקאמר צהדיא דמעשה ידיה לעצמה אף מדרבנן וקא' מגמגס רשב"א דהכא משמע דטפי הוו מעשה ידיה שלה כיון שניזונת צעל כרחס צתנאי צ"ד ממה שהיתה ניונות מדעתם ולקמן צריש אלמנה (דף נה:): גציי אלמנה משמע איפכא דלדברנה כיון שניזונת ע"י תנאי צ"ד הוה מעשה ידיה שלהן טפי ממה שהיתה ניונות מדעתם וצ"ע **י** [ודחק לחלק צין אלמנה לצת דניחא ליה צהרווחה דמ"מ סצרא הוי איפכא]:

עשו אצמנה אצל הבת כבת אצל האחין. וא"ת אלמנה אלל

הצת אמאי קרי ליה נכסים מועטין צשלמא צזיי צת אלל אחין מפשט דצפ' מי שמת (צ"צ קלט: ושם) כדי שיונו אללו ואלו עד שיצגרו אלל הכא אין שייך אותו שיעור שהאלמנה יש לה לעולם צמוונות ונראה לר"י דדוקא כשיש אלמנה וצנים וצת תקנו לאלמנה ונתנו לה מה שהיה **י** [ליקח צת והיינו עד שתיצגרו הצת אלל כשאין אלל אלמנה וצנים או אלמנה וצת שצבת יורשת לא עשו תקנה צצציל האלמנה דמשום אלמנה לא רלו להפקיע כח הירושה אלל כשצבר הפקיעו צצציל הצת וצצציל הצת הפקיעו טפי לפי שהיא יורשת כשאין צנים וכן משמע צירושלמי צפרק מי שמת דלאחר הסס אין האלמנה דוחה את הצנות ולא הצנות דוחה את האלמנה ופעמיים שהאלמנה דוחה את הצנות על ידי צנים ואת הצנים על ידי הצנות: **ל"א בשאינה ניוונת.** פירוש מן האחים אלל מן האב היתה ניונות ומשום הכי פריך אי צשאינה ניונות מאי למימרא דפשיטא דלאחר מיתת האב לעצמה ומשום היא גופה דמת האב הרי הן של אחין נמי לא אלטריך הואיל וניזונת היתה מן האב פשיטא דיושקין אותו ואית ספרים דלא גרסי מאי למימרא אלל גרסי אי צשאינה ניונות אפי' למ"ד כו' וכן עיקר ומיירי צשאינה ניונות לא מן האב ולא מן האחין דלאחר מיתת האב אימ' לן כי למימרא דמיא דצחיי האב ופריך אגופה אמאי מת האב הרי הן של אחין הא אפי' אב עצמו אין לו כיון שאינה ניונות ממנו: **ל"ב** כי טוב לו דכספרי (פ' ראה) לא מפיק ליה מהאי קרא אלל סיפור דצרים צעלמאס': **בגירד שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו.** תימה אמאי אלטריך קרא להכי הא היא גופה לא נפקא לן דמעשה ידיה לצדיה אלל מלאמה מה אמה מעשה ידיה לרצה אף צת מעשה ידיה לצדיה ואמה גופה אינה עובדת לא את הכן ולא את אמת הצת כדאמר' צפ"ק דקידושין (דף פ:) ונראה לרשב"א דלא אלטריך הוי קרא אלל משום קטנה דהקטנה לא אלטריך אלל לנערה אלל לקטנה לא צריך הקישא והשטא צצוני מוצן לה מעשה ידיה מיצעי. **י** [א"ג] אי לאו היא קרא ה"א לאמה לקטנה אלטריך לאשמועינן דאין מעשה ידיה דמיא דלמה ולא הוה ידע' נערה אלל תימה דהשטא צצוני מוצן לה הוי ק"ו וימא דין: **חבלות** ידיה נינהו, ואם תאמר וכי אם קיץ ידיה לא תהיה גדולה של אב ואלל מפסיד מעשה ידיה ואחמיה צהחוצל (ב"ק דף פ.) הקוץ יד עצד עצרי של חצירו **י** נותן דמי שצת גדולה לעצד ודמי שצת קטנה לרצו ורצון אמרי יתן הכל לעצד וילקח צהן קרקעות **י** והוא אוכל פירות ויש לומר דפשיטא ליה דמיירי צחצלות קטנות שאין צהן ציטול מלאכה דאי יש צהם הפסד מעשה ידיה אמאי אין מוריש לבנו כמו שמוריש מעשה ידיה להכי פריך ידיה נינהו:

מג.

עין משפט נר מצוה

א מ"י פ"ח מהל' אשיות ג"ל"א סמג לאון פ"א טוש"ע אה"ע ס"י לה סעי' א:
ז ב מ"י פ"ט שס הל' י ופי"ה מהל' נחלות הל"ב סמג שס טוש"ע שס ס"י ק"ב סעי' יא:
ג ב מ"י פ"ט מהל' אשיות הל' כא סמג שס טוש"ע שס סעי' טז וס"י אג סעי' ד:
ד מ"י פ"ט מהל' עצדים הל"ז טוש"ע יו"ד ס"י רסו סעי' כ:
ה ו מ"י פ"ט מהל' אשיות הל"י ופי"ג מהל' עצדים הל' טו סמג ענין פג טוש"ע אה"ע ס"י ק"ב סעי' ב:
יא ז ח מ"י פ"ד מהל' חובל ל' יד סמג ענין ב טוש"ע חו"מ ס"י מנד סעי' ו:

תוספות ר"ד

בעא מיניה רבינא מר"ש בת הניזונת מן האחין מעשה ידיה צמאי. אחים במקום אב קיימי מה החם מעשה ידיה לאב ה"י מעשה ידיה לאחין. אי"ד לא דמי [לאב] החם מורידיה מיתונא הכא לאו מורידיה מיתונא אלא מתנאי צכאלי פי שכן כתבו לה ככתובתה כגון נוקצין דיהוי ליכי מינאי אנון מיתונין וכו' אי"ל חתולת אלמנה ניונות מנכסי יתומים ומעשה ידיה שלהן. פי' והאי נמי תנאי כתובה הוא שכן כתוב לה ואת תהא יתבא בביתו ומיתונא וכו' אלא במקום אב קיימי מי דמי אלמנותו לא ניחא ליה בהרווחה. בתו ניחא ליה בהרווחה. ור"י פשיט מדקתני מעשה ידיה ומציאתה אע"פ שלא גבתה מת האב הרי הן של אחין. בשלמא מעשה ידיה איבא גרבינא אלא מציאתה ממאן גביא אלא לאו הכי קאמר מעשה ידיה כמציאתה מה מציאתה בחיי האב לאב לאחר מיתת האב לעצמה פי' דמציאתה פשיטא לן דלעצמה דהא אפילו בחיי אביה לא זכי בהו האב אלא משום איבה שסמוכה על שלחנו ואינו חייב לזונו בחייו אבל אחין בע"כ יחבו לה מונוי **י** [בחי אביה לפיכך אינם זוכים במציאתה אף מעשה ידיה בחיי אב לאב לאחר מיתת האב לעצמה. איתמר נמי ארי"י א"ר בת הניזונת מן האחים מעשה ידיה לעצמה אמר (ר"ה) נרב כהנא] מ"ט דרב דכחיב והתנחלתם אותם לבנים אחריכם אותם לבנים ולא אחריכם אותם לבנים ולא בנותיהם מגיד לך הכתוב שאין אדם מוריש זכות בתו לבנו:

א) ז"ל יביר לה מונוי מנכסי אביה.